

Kees de Bakker vertelt

Schrijversloopje langs Bergense School en Edgar Fernhout

Schrijvers die een maand in het Adriaan (Jany) Roland Holsthuis verblijven om er ongestoord aan hun nieuwe boek te kunnen werken, worden door Museum Kranenburgh uitgenodigd om in het museum een zogeheten Schrijversloopje te doen. Zo ook de Nederlandse auteur Pauline Vijverberg, die in Zuid-Afrika woont en in augustus in het schrijvershuis verbleef. Ze publiceerde bij Conserve de historische romans Het suikervogeltje -over Nederlandse weesmeisjes die naar Zuid-Afrika varen om er te trouwen met een boer - en over de Boerenoorlog Onder de vlinderboom. Ze voltooide in Bergen haar nieuwste roman De achtste zonnebloem, geïnspireerd door Vincent van Gogh. Zijn jongere broer Cor ging in 1895 naar Zuid-Afrika, daar ontmoette hij Geesje Kwak, die model stond voor Breitner.

We lopen naar de maquette te midden van de tentoonstelling van Onder vrienden -De Bergense School in kaart. Ze voelt verbondenheid met de zee waar ze elke dag naar toe fietst. De zee, bewierookt door Roland Holst in zijn gedichten, Zuid-Afrika en Vincent van Gogh. De fietstocht ging langs dezelfde plaatsen als waar

Matthieu Wiegman de boerderij van Rampen schilderde of Jaap Min het Wiertdijkje of Leo Gestel het Nachtegaallaantje. Ze wijst op het schilderij van een jonge Roland Holst van Matthieu Wiegman uit 1934. Jany de man, die gek was op vrouwen, ingetrokken was bij zijn geliefde Asta Lee ('Barbadoetje') en min of meer tegen zijn zin naar Zuid-Afrika ging in 1946 ('Hij vond het er verschrikkelijk') op uitnodiging van Jan Greshoff, die schrijvers uitnodigde naar Zuid-Afrika te komen, wist hem zo te strikken en een ticket voor hem te regelen, min of meer tegen de zin van Jany. Hij zag zijn verblijf als een ballingsoord, ontmoette er nog weliswaar de dichteres Elisabeth Eybers, maar belandde ondanks dat in een diepe depressie. Schreef 42 brieven met potlood op blauw zeepostpapier. Eenmaal terug duurde het lang, pas tot 1958, voordat hij weer met een nieuwe bundel kwam en werd ereburger van Bergen. In dezelfde zaal vinden we nog een portretbuste van Roland Holst van Titus Leeser (1903-1996). Ook een portret van Charley Toorop van Matthieu Wiegman. Ze vertelt over de link met Van Gogh omdat Jany's oom Richard in 1892

86 schilderijen en 21 tekeningen exposeerde in de Kunstzaal van het Panoramagebouw in Amsterdam. In de catalogus maakte Richard de zonnebloem tot het symbool voor Van Gogh: een met aureool omgeven bloem zakt nadat ze alles gegeven heeft ter aarde.

We zijn bij de expositie van Edgar Fernhout - Licht in kleur beland. De zoon van Charley Toorop, een laatbloeier die door zijn vernieuwingsdrang in de voorhoede van de Nederlandse kunst opereerde en van stillevens gaandeweg steeds abstracter werd. Eerste Zee (Sea 1) uit 1957: waterbeweging, golfslag, je hoort het ruisen van de zee. Tweede Zee (bruikleen museum Voorlinden): steeds dromeriger, korte penseelstreken. Licht, sereen en sober. Elke kleur heeft een klank, de zeeën van Fernhout vormen een totale compositie. En laatste zin citerend uit het gedicht Stilte van J.C. Bloem: 'Dan is het stil.'

(BEELD: EDGAR FERNHOUT, ZEE II, 1957. OLIEVERF OP DOEK. PRIVÉ COLLECTIE. CO PICTORIGHT, AMSTERDAM 2019)